

Samuel (Sally) Bartelsman is geboren op 23 juni 1936 in Amsterdam. Hij was de zoon van Pieter Lambertus Bartelsman (1902-1945) en Klara Tokkie (1916). Zijn ouders trouwden in 1936 en zijn vader was orgeldraaier.

Zijn moeder kwam op 26 mei 1943 terecht in Kamp Westerbork en zijn vader zat gevangen in kamp Vught. Hij overleed op 15 februari 1945 en werd in Amsterdam begraven. Waarschijnlijk dook Sally onder tijdens de oorlog.

In december 1945 staat als adres bij Samuel op zijn archiefkaart van de gemeente Amsterdam genoteerd 'Laren, Doodweg 4'. Dit is het adres van de Berg-stichting, een tehuis voor joodse (wees)kinderen. Hij wordt op een later moment overgebracht naar het Paedagogium in Apeldoorn. Naast 'moederinrichting' het Apeldoornsche Bosch lag in Apeldoorn het kindertehuis Paedagogium Achisomog voor 'diepgestoorde kinderen'. In de nacht van 21 -22 januari 1943 werden alle 1250 bewoners van het Apeldoornse Bosch en van het paedagogium; patiënten en verplegend personeel, door de Duitsers op transport naar Auschwitz gesteld. Daar zijn ze allemaal direct na aankomst gedood. Op 8 april 1946 kon het Paedagogium Achisomog heropend worden en de eerste jaren na de oorlog werden met name Joodse pleegkinderen opgenomen, van wie de ouders waren vermoord. Het aantal pupillen breidde zich uit tot 100 in 1960.

Voor de oorlog bestonden er in Nederland verschillende Joodse gesloten groepen. Een doorstart na de oorlog was niet mogelijk omdat veel leden en leiders waren gedeporteerd en vermoord. Alleen in Den Haag begon de T.O.P. groep weer. Er was ook in Amsterdam belangstelling en daar werd een groep opgericht. De organisatie was, net als elke joodse organisatie, Zionistisch ingesteld. Ze richtte haar leden op wat toen nog Palestina heette en wilden hun belofte bij de installatie ook op die manier inrichten. Dit bleek in verband met de spelregels van de NPV niet mogelijk. Het installatieteken werd een Davidster. Er werden geen insignes van de NPV overgenomen en in plaats van een hoed werd een baret gedragen. De organisatie werd Tsofioeth (Hebreeuws voor padvinderij)

genoemd. De verkenners kregen de Hebreeuwse naam Tsofim en padvinders Tsofoth. Er werd eind 1947 gestart met een verkennersgroep Misjmar Tikwatenoë onder leiding van Edzard Izaks, een gediplomeerd verkennersleider. In januari 1948 werd hij formeel geïnstalleerd. Op 20 juni 1948 werd een meisjesvendel erkend met de naam Deworah.

De Amsterdamse en Haagse groepen gingen in mei 1949 samenwerken in de Vereniging 'De Joodse Padvinders in Nederland' (JPN). Er volgden nog meer groepen, onder andere bij Joodse instellingen in Hilversum en Apeldoorn.

In oktober 1951 werd met een joodse groep gestart in Paedagogium Achisomog in Apeldoorn, met steun van de NPV. Ze kreeg de naam Kaléb. Op 30 maart 1952 werd de welpenhorde onder leiding van Akela A.M. van Walen, personeelslid van de inrichting. formeel geïnstalleerd. Het was de vierde welpenhorde binnen de JPN, na Amsterdam, Enschede en Hilversum. Sally is één van de welpen. Op 19 oktober 1952 vond zijn installatie plaats als verkenner. Hij was de eerste verkenner van de groep, maar omdat er naast de horde nog geen verkennersstroep is, is hij voorlopig overgegaan naar de J.W. Frisogroep van de NPV in

Tsofioeth
Zondag 19 October '52 vond de installatie plaats van Sally Bartelsman, welp van de Kaleb-horde van het „Paed. Achisomog” te Apeldoorn. Sally is de eerste verkenner van deze groep. Daar er bij deze horde nog geen verkennersonderdeel is, is Sally voorlopig overgegaan naar de J. W. Frisogroep N.P.V. te Apeldoorn. Het was een gezellige middag voor padvindsters en kinderen van „Paed. Achisomog”. Na het plechtige moment van overgaan en installatie werden er enige leuke spelen gedaan, waar een ieder veel plezier in had. Nadat o.l.v. Hopman v. d. Reis enige Joodse liedjes werden gezongen en Hopman Klement enige yells ten beste gaf, eindigden we deze middag met „Hoort zegt het voort”.

Apeldoorn. In het voorjaar van 1952 werd met een verkennersgroep gestart en deze werd, samen met een kabouterkring, op 15 februari 1953 geïnstalleerd in aanwezigheid van scouts van de andere joodse groepen. In september 1953 werd met een meisjesvendel gestart.

Sally trouwde met Judith Cosman (1940). Ze kregen 3 kinderen, Alex, Petronella (Nelly) en Rosita.

Meer informatie

[Klara Bartelsman Tokkie \(locatie onbekend, 2 maart 1916 - locatie onbekend, datum onbekend\) - Oorlogsbronnen.nl](#)

[Pieter Lambertus Bartelsman \(Amsterdam, 28 april 1902 - locatie onbekend, datum onbekend\) - Oorlogsbronnen.nl](#)

[Eén kind dat nog thuis woonde heeft de oorlog overleefd | Joods Monument](#)

[Indexen Pieter Lambertus Bartelsman Archief Amsterdam](#)

[Indexen Samuel Bartelsman Archief Amsterdam](#)

[Archief van de Vereniging Centraal Israëlietisch Krankzinnigengesticht in Nederland.pdf](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 06 maa 1953 - Art. 62 | Delpher](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 18 apr 1952 - Art. 43 | Delpher](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 28 maa 1952 - Art. 88 | Delpher](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 13 feb 1953 - Art. 57 | Delpher](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 19 jun 1953 - Art. 71 | Delpher](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 31 okt 1952 - Art. 65 | Delpher](#)

[Nieuw Israelietisch weekblad » 07 nov 1952 - Art. 70 | Delpher](#)

[Amsterdam - De Nieuwe Noorder - - graf 754086](#)

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.